

CMSD

NATIONAL
CONFERENCE
2022



รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

"นวัตกรรมการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"

รายชื่อคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทธินันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ บุญญะฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประภา สมนึกพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร ชลสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุตา ภูส์ว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระพี แสงสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล
อาจารย์ ดร.สมยศ โอ่งเคลือบ
อาจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล
อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาษาชีวะ
อาจารย์ ดร.ส่งเสริม แสงทอง
อาจารย์ ดร.ธิตีพันธ์ บุญปก
อาจารย์ ดร.อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
อาจารย์ ดร.ศรันยา เผือกผ่อง
อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา
อาจารย์รชกร วชิรสิโรตม
อาจารย์วันชัย เจือบุญ
นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหัวฝาย อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ <i>พัชรินทร์ ชุ่มเย็น และทิพย์สุตา พุฒจร.....</i>	545
การจัดการขยะติดเชื้อจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชน หลังวัดดอนตูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี <i>บุษราภรณ์ สุวรรณเสวก และนรินทร์ สังข์รักษา.....</i>	556
พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 <i>จงวิสุทธิ ลอยลม, ชินภพ ขอบุญ, นราวิชญ์ คำปวง, ศุภฤกษ์ พิบูลย์, เกณฑ์พล นาคสุข, สหสวรรษ นามละคร, ชาลิตี จันชนะกิจ, พีรฤดี สุขนิกร และทรงสุตา ภู่อ่าง</i>	565
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 6 HB 7405 ความมั่นคงด้านอาหารและการจัดการสิ่งแวดล้อม (2) สถานการณ์ขยะติดเชื้อและความรู้ในการจัดการขยะติดเชื้อจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 4 <i>กัญญาวิวี โชติยะซัชชัย และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	579
การใช้ที่ดินระดับครัวเรือนตามหลักทฤษฎีใหม่ของชุมชนบ้านวังยาง หมู่ที่ 5 ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี <i>ศุภรัตน์ แสงหนู และวันชัย.....</i>	589
การคงอยู่ของเกษตรกรในเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษา : ชุมชนคลองใหม่ จังหวัดนครปฐม <i>สุวิมล บุญสมบัติ และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	602
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลาด จังหวัดเพชรบุรี ปิยมล ไทยอุดม และสวรรยา ธรรมอภิพล.....	614
การจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านปากช่อง จังหวัดนครนายก <i>กัญญาภักดิ์ มาลัยหอม และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	623
สถานการณ์ขยะพลาสติกและการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 5 <i>ราตรี มาทอง และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	632
สถานการณ์ขยะอาหารและการจัดการขยะอาหารจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนบ้านน้ำเย็น จังหวัดชุมพร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 4 <i>ชไมพร ช่วงชุมท์ส่อง และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	643
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 7 HB 7210 สุขภาวะชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต (1) ศูนย์การเรียนรู้โหนด นา เล : นวัตกรรมสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา <i>วิศรดา ว่องวิทยา, พิมพ์ประกาย จิตรแก้ว, ภูวดล สุทธิชาติ และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์.....</i>	652
การดำรงชีพกับความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ชุมชนบ้านหนองปลิง ตำบลรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา <i>คีตกานท์ ทองฉิม, ขนิษฐา แก้วกุนนิล, เขมิภา ตันติเวชรกุล และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์.....</i>	662

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลัด จังหวัดเพชรบุรี

MARINE AND COASTAL RESOURCES UTILIZATION OF BAAN-KHLONG-LAT COMMUNITY,
PHETCHABURI PROVINCE

ปิยมล ไทยอุดม¹ และ สวรรยา ธรรมอภิพล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลัด อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวบ้านที่มีภูมิลำเนาอาศัยในชุมชนบ้านคลองลัด ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ ก่อนนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสรุปและนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่พบในชุมชนมี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทรัพยากรน้ำที่สำคัญคือแม่น้ำบางตะบูนซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากอำเภอแก่งกระจานและไหลผ่านชุมชนบ้านคลองลัด และคลองลัดซึ่งเป็นคลองหลักสำคัญในชุมชนซึ่งเป็นที่มาของชื่อชุมชนบ้านคลองลัด 2) ทรัพยากรป่าชายเลน ที่พบในชุมชนบ้านคลองลัดมีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่ปลูกขึ้นริมคันคลอง แพรก บริเวณบ่อเลี้ยงกุ้ง ปู และปลา พันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่พบในชุมชนมีจำนวน 11 ชนิด ได้แก่ โกงกาง ตะบูน ชะคราม ต้นจาก แสม ชลู่ เหงือกหมอปลา ลำแพน ลำพูน เถาถบแถบ และต้นตาตุ่ม โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ ต้นแสม 3) ทรัพยากรสัตว์น้ำ เกิดตามธรรมชาติในคู คลอง แพรก และแม่น้ำ จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ กุ้งขาว ปูแสม ปลากระบอก ปลากด ปูทะเล ปูม้า ปลาดุก หอยจวบแจง หอยตาวัว โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ กุ้งขาว ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อการประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การจับปู กุ้ง ปลา ในแม่น้ำและคลองการเลี้ยงปูทะเล หอยแครงและกุ้งขาวในบ่อดินบนฝั่ง ส่วนการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ป่าชายเลน พบได้ 4 รูปแบบคือ 1) การทำถ่านจากไม้โกงกาง 2) การทำขนมและอาหาร ได้แก่ ฝักคัดหรือฝักรุ่มเชื่อม ลูกจากเชื่อมหรือลอยแก้ว ประจิมน้ำพริก ขนมแสมหนึ่งหรือเม็ดขนุนจากลูกแสม 3) การทำยาสมุนไพรจากพืชป่าชายเลน เช่น ต้นตาตุ่ม เหงือกปลาหมอรักษา ต้นถอบแถบน้ำ 4) การแปรรูปผลิตสิ่งของเครื่องใช้ เช่น สีย้อมแหและอวนจากเปลือกลูกตะบูน เป็นต้น ส่วนการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำตามธรรมชาติเพื่อขายสร้างรายได้เป็นส่วนใหญ่และเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเล็กน้อย โดยจะเน้นการขายสดมากกว่าการแปรรูป ได้แก่ กุ้งขาว ปูแสม ปลากระบอก ปลากด ปูทะเล ปูม้า ปลาดุก หอยจวบแจง หอยตาวัว ปัญหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดจากการปล่อยน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรในจังหวัดราชบุรีลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้คุณภาพน้ำทะเล แม่น้ำ คูคลอง เกิดการเน่าเสียและมีคุณภาพเสื่อมโทรมลงจนชุมชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ รวมถึงเป็นสาเหตุทำให้สัตว์น้ำในธรรมชาติตายและลดจำนวนลงโดยเฉพาะหอยแครง หอยแมลงภู่ และหอยนางรม ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำในการประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การใช้ประโยชน์ บ้านคลองลัด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research was to study the utilization and problems of marine and coastal resource utilization of Ban Khlong Lat community, Ban Laem District Phetchaburi Province. The study was conducted using a qualitative research method. The primary data was collected by using in-depth interviews with 10 villagers whose domiciles had been in Ban Khlong Lat community for at least 5 years. The research tool was a semi-structured interview form. Qualitative data obtained from documents, in-depth interviews and observations examined the validity of the methodological triangular data. The data was later analyzed, summarized, and presented in a descriptive form.

The study's findings revealed that the community's marine and coastal resources were divided into three categories: 1) The Bang Tabun River, which started in Kaeng Krachan District and passed through Ban Khlong Lat Community, and Khlong Lat, the community's major canal, known as the origin of the name, Ban Khlong Lat, was the key water resource. 2) Forest resources in mangroves. were both naturally occurring and planted along the canal, Praek canal, in the vicinity of shrimp, crab, and fish ponds in the Ban Khlong Lat neighborhood. Mangroves, tabuns, chakram trees, Samae, kluo, and gills were among the 12 mangrove plant species found in the community. Lampan, Lamphun, Thap Ban, and Ta-Tum were some of the names for the islands of Moh Pla, Lampan, Lamphun, Thap Ban, and Ta-Tum. The Samae tree was the most common. 3) White shrimp, mackerel crabs, mullet, squid, sea crabs, blue crabs, catfish, scallops, clams, and scallops were among the 10 species found in ditches, canals, Praek, and rivers. White shrimp was the most prevalent species. Catching crabs, shrimp, and fish in rivers and canals, as well as raising sea crabs, were examples of occupational fishing and aquaculture. In terms of mangrove plant species use, there were four options: 1) Mangroves were used to make charcoal. 2) They were also used for making snacks and meals, such as sorting pods, welding pods, or floating Chili dipping sauce, and steamed Samae sweet or jackfruit seed from samae fruit 3) Herbal medicine was made from mangrove plants, such as the Astragalus tree, Astragalus gills, and Water stripe seedlings 4) Mangroves were used in the production of utensils, such as dye nets and taboo bark nets, among other things. Natural aquaculture for sale generated the majority of the income, leaving little for domestic consumption. It concentrated on selling fresh food rather than processed food. White shrimp, mackerel, mullet, squid, sea crabs, blue crabs, catfish, scallops, clams, and scallops were just a few examples. In terms of the issues with the use of marine and coastal resources, the dumping of waste water from a pig farm in Ratchaburi province into a natural water source was the cause of the disaster. As a result, the quality of sea water, rivers, and canals was deteriorated that the community was unable to use water sources for aquatic animal breeding. Other problems included killing and lowering the number of aquatic animals in nature, particularly cockles, mussels, and oysters, impacting the use of aquatic animals in the villagers' marine-related occupation.

Keywords: MARINE AND COASTAL RESOURCES, UTILIZATION, BAN KHLONG LAT

1. บทนำ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยตลอดแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย 17 จังหวัดและชายฝั่งทะเลอันดามัน 6 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 23 จังหวัด ถูกใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของประชากร มากกว่า 12 ล้านคน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2564) พื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหลากหลาย

ชนิด อาทิเช่น พรุชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง คลอง คูแพรก ทะเลสาบ ป่าชายเลน ป่าชายหาด เกาะ หญ้าทะเล ปะการัง ดอนหอย พืชและสัตว์ทะเล เป็นต้น เป็นแหล่งประกอบอาชีพประมงสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน และขยายสู่ระดับประเทศไทย อาทิเช่น รายได้จากการท่องเที่ยวทางทะเล รายได้จากการจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเล รายได้จากการผลิตและแปรรูปสินค้าจากทะเล เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวทางทะเลใน 23 จังหวัดในปี 2552-2558 พบว่า สถิติรายได้จากการท่องเที่ยวทางทะเลสูงที่สุดอยู่ในปี 2558 คิดเป็นมูลค่า 836,786 ล้านบาท และสถิติรายได้จากการประมงจากการจับสัตว์น้ำของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553-2562 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีปริมาณการจับสัตว์น้ำ 1,457,927 ตันต่อปี มูลค่า 55,151 ล้านบาทต่อปี การทำการประมงพื้นบ้าน มูลค่า 10,613 ล้านบาทต่อปี จำแนกเป็นการทำการประมงฝั่งอ่าวไทย มูลค่า 33,004 ล้านบาท ฝั่งอันดามัน มูลค่า 11,535 ล้านบาท (ผลผลิตของการประมงไทยในปี 2563)

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 6,225.138 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทยในด้านทิศตะวันออกของจังหวัด ใน 4 อำเภอ ได้แก่อำเภอชะอำ อำเภอบ้านแหลม อำเภอท่ายางและอำเภอเมือง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี, 2560) บริเวณนี้นับเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งของจังหวัดในด้านการประมงและการท่องเที่ยว จากการขายสินค้าประมงในปี พ.ศ.2559 คิดเป็นเงิน 7,310 ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดเพชรบุรีในปี พ.ศ.2560 คิดเป็นเงิน 29,413.34 ล้านบาท แยกเป็นรายได้จากชาวไทย 25,124.55 ล้านบาท รายได้จากชาวต่างชาติ 4,288.79 ล้านบาท การท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดเพชรบุรีมีทั้งระบบนิเวศชายฝั่งหาดโคลนและระบบนิเวศป่าชายเลนในเขตอำเภอบ้านแหลม และระบบนิเวศชายหาดทราย และระบบนิเวศป่าชายเลนในอำเภอท่ายาง อำเภอเมืองและอำเภอชะอำ โดยมีตำบลแหลมผักเบี้ย เป็นแหลมที่แบ่งระบบนิเวศป่าชายเลนออกจากระบบนิเวศชายหาดทราย ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำสายหลักที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางตะบูน แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำบางปะกง เมื่อฤดูน้ำหลากน้ำจากแม่น้ำได้พัดพาตะกอนลงสู่ทะเลเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้พื้นที่ของชายฝั่งแถบนี้มีตะกอนในน้ำสูงและความหลากหลายทางชีวภาพสูงเช่นเดียวกัน

ชุมชนบ้านคลองลัด เป็นชุมชนริมชายฝั่งทะเลในตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สภาพพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำเพชรบุรี จะถูกแยกออกเป็น 2 สายคือ สายหนึ่งออกสู่อ่าวไทยที่ตำบลบ้านแหลม อีกสายหนึ่งจะไหลไปทางทิศเหนือออกสู่อ่าวไทยที่ตำบลบางตะบูน เรียกว่า แม่น้ำบางตะบูน ปากแม่น้ำบางตะบูนมีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศหาดเลน ทั้งพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและสัตว์น้ำป่าชายเลนที่หลากหลายชนิด โดยเฉพาะสัตว์น้ำประเภทหอยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่ตำบล เช่น หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยนางรม (สุวรรณยาและคณะ, 2564) แต่จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา ประสบปัญหาจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเกินศักยภาพในการเกิดทดแทน การใช้โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ ขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่พบในชุมชนบ้านคลองลัด จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการใช้ประโยชน์และปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลัด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัดและประเทศ ในกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรจากชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลัด อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หมายความว่า สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติในบริเวณทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพืชมะพร้าว พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง คลอง คูแพรก ทะเลสาบ และบริเวณที่ปากแม่น้ำที่มีพื้นที่ติดกับทะเลหรืออิทธิพลของน้ำทะเลเข้าถึง เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หมู่บ้านทะเล ปะการัง ดอนหอย ฟีชและสัตว์ทะเล หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์แก่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง (พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558)

ปัจจุบันการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงมีการบุกรุกหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสื่อมโทรม รวมถึงกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังไม่มีความครอบคลุม เพื่อคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในบางพื้นที่ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบำรุง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุล

2. การใช้ประโยชน์และปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ประโยชน์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีบทบาทสำหรับคนในชุมชน ทั้งในด้านป่าไม้ โดยการใช้ไม้จากป่าชายเลนคือต้นโกงกางนำมาเพิ่มมูลค่าทางรายได้คือการนำมาทำถ่าน ความสำคัญในเรื่องการทำประมง เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการจับสัตว์น้ำมาขาย และป่าชายเลนยังได้รับประโยชน์ในเรื่องของการท่องเที่ยว แหล่งศึกษาระบบนิเวศธรรมชาติ การแปรรูปสินค้า ชาวบ้านต้องพึ่งพาทรัพยากรจากป่าชายเลนในการดำรงชีวิตได้แก่ การสร้างที่อยู่อาศัย แหล่งการทำประมง การจับสัตว์น้ำเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ดังนั้นทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจึงมีความสำคัญและมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบางแหล่งถูกทำลายและลดลงเนื่องจากกิจกรรมบางอย่างที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มากเกินไป เช่น เครื่องมือที่ทำลายต่อระบบนิเวศ การปล่อยน้ำเสีย หรือของเสีย การลู่กล้าพื้นที่ป่าชายเลน จึงทำให้เกิดผลกระทบของชุมชน คือ จำนวนสัตว์น้ำที่ลดลง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ขาดการควบคุม หากมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งก็ยังสามารถคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้



ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษาอำเภอบ้านแหลม

ที่มา: <http://xn--q3cbwp3a4b2grc.blogspot.com/2012/01/>

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรวรยา ธรรมอภิพล และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและผลกระทบในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชุมชน ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ทรัพยากร วิธีการเข้าถึงทรัพยากรและปัญหาในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน ผลการศึกษาพบว่าทรัพยากรในชุมชนถูกใช้ประโยชน์เพื่อประกอบอาชีพประมงชายฝั่งและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเข้าถึงการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน ปัญหาการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเกิดจาก ภาวะเปียบจากการเพิ่มขึ้นของอัตราค่าธรรมเนียมคุณภาพน้ำทะเลที่เสียจากฟาร์มสุกรในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดตราดบุรี น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทนทรัพย์ที่ไม่สามารถจับจองและเข้าถึงที่ดิน และเครื่องเครื่องมือประมง ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดความเลื่อมล้ำในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน แนวทางการลดปัญหาการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน โดยการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ทำประมง การสะท้อนปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและลดผลกระทบ

วิศาล ศรีมหาโร (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล (อสทล.) บ้านท่าพิกุล อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และสภาพปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในชุมชนบ้านท่าพิกุล ผลการศึกษาพบว่า บ้านท่าพิกุลเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลทางอ่าวไทย มีทรัพยากรและระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์และเป็นชุมชนเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ต่อมาเกิดการบุกรุกพื้นที่จากนายทุน จึงเกิดการรวมกลุ่มกันของชาวบ้าน “อาสาสมัครพิทักษ์ทะเล (อสทล.)” การศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า 1.)ชาวบ้านบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบนฐานทรัพยากร 2.) มีการบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง บริบทพื้นที่ศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ วารสารวิจัย เว็บไซต์ ฯลฯ เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษาวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เทศบาลตำบลบางตะบูนและผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชาวบ้านที่มีภูมิลำเนาอาศัยในชุมชนบ้านคลองลัดหมี่ที่ 3 ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถาม (Interview Guide) ที่มีการกำหนดหัวข้อหรือประเด็นไว้เพียงกว้างๆ ล่วงหน้า โดยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด และในการสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและครอบคลุมในประเด็นของวัตถุประสงค์การศึกษา เครื่องมือช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ 1) สมุดบันทึก เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่ได้รับจากการสังเกตการณ์ประจำวัน 2) แฟ้มรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในแต่ละส่วน 3) กล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์และกิจกรรมต่างๆที่สำคัญ 4) วิดีโอบันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลและช่วยในการเก็บข้อมูลระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกได้ทั้งหมดในการสัมภาษณ์

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นชาวบ้านที่มีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านคลองลัด จำนวน 10 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 6 คน เพศชาย 4 คน มีอายุระหว่าง 29-84 ปี ทั้งหมดมีภูมิลำเนาอาศัยในชุมชนตั้งแต่กำเนิด ลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยายที่มีหลายช่วงวัยอาศัยอยู่รวมกัน ทั้งปู่ย่าตายาย พ่อแม่และลูกหลาน โดยทำประมงเป็นอาชีพหลักและรับจ้างเป็นอาชีพรอง

5.2 ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่พบในชุมชนบ้านคลองลัด จังหวัดเพชรบุรี

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่พบในชุมชนบ้านคลองลัดจังหวัดเพชรบุรี พบว่ามี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทรัพยากรน้ำที่สำคัญคือแม่น้ำบางตะบูน ดังภาพที่ 2 ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากอำเภอแก่งกระจานและไหลผ่านชุมชน และคลองลัดซึ่งเป็นคลองหลักสำคัญในชุมชนซึ่งเป็นที่มาของชื่อชุมชนบ้านคลองลัด 2) ทรัพยากรป่าชายเลน พบได้ริมชายฝั่งทะเล ริมฝั่งคลอง แพรกตามธรรมชาติและคันคลองที่ขุดขึ้นเพื่อทำบ่อเลี้ยงกุ้ง ปู และปลา พันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่พบในชุมชนบ้านคลองลัด จำนวน 12 ชนิด ได้แก่ โกงกาง ตะบูน ชะคราม ต้นจาก แสม ชลู่ เหงือกหมอปลา ลำแพน ลำพูน เถาถบถ และต้นตาตุ่ม โดยชนิดที่พบมากที่สุด คือ ต้นแสม 3) ทรัพยากรสัตว์น้ำ ทั้งที่เกิดตามธรรมชาติในคู คลอง แพรก และแม่น้ำ ชนิดที่พบในชุมชน จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ กุ้งขาว ปูแสม ปลากระบอก ปลากด ปูทะเล ปูม้า ปลาดุก หอยจวบแจง หอยตาจั่ว โดยชนิดที่พบมากที่สุด คือ กุ้งขาว ในขณะที่พบน้อยลง เช่น ปลาเก๋า ปลาหางกิว ปลาข้างจุด ปลาจรวดขนาดใหญ่ ปลาข้างเหยียบที่เป็นปลาท้องถิ่น ปลาดุก ปลากด ปูทะเล และกุ้งขาว ดังภาพที่ 3



ภาพที่ 2 แม่น้ำบางตะบูนและคลองย่อยสาขาของแม่น้ำบางตะบูน



ภาพที่ 3 พืชและสัตว์น้ำที่พบในชุมชนบ้านคลองลัด

5.3 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในชุมชนบ้านคลองลัด จังหวัดเพชรบุรี

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในชุมชนบ้านคลองลัด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงปูทะเลและกุ้งขาวในบ่อดินบนฝั่ง การเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่และหอยนางรมในทะเล ส่วนการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ป่าชายเลน พบได้ 4 รูปแบบคือ 1) การทำถ่านจากไม้โกงกาง 2) การทำขนมและอาหาร ได้แก่ ฝักคัตหรือฝักรูยเชื่อม ลูกจากเชื่อมหรือลอย ปรังจิ้มน้ำพริก ขนมแสมหนึ่งหรือเม็ดขนุนจากลูกแสม 3) การทำยาสมุนไพร ได้แก่ ต้นตาตุ่มเป็นยาขับลม แก้วโรคเรื้อน ฟอกเลือด เหงือกปลาหมอ รักษาอาการผื่นคัน ต้นถอบแถบน้ำช่วยขับเสมหะ 4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ของเครื่องใช้ เช่น เปลือกตะบูนนำมาทำสีย้อมผ้า แห อวน ในขณะที่การใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำตามธรรมชาติเพื่อขายสร้างรายได้เป็นส่วนใหญ่และเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเล็กน้อย โดยจะเน้นการขายสดมากกว่าการแปรรูป ได้แก่ กุ้งขาว ปูแสม ปลากระบอก ปลาตก ปูทะเล ปูม้า ปลาตก หอยจวบแฉง หอยตาจิว ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

5.4 ปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากการศึกษาปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำ พบว่า ปัญหาการปล่อยน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรในจังหวัดราชบุรีลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้คุณภาพน้ำทะเล แม่น้ำ คูคลอง เกิดการเน่าเสียและมีคุณภาพเสื่อมโทรม และส่งกลิ่นจนชุมชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ รวมถึงเป็นสาเหตุทำให้สัตว์น้ำในธรรมชาติลดจำนวนลงเนื่องจาก ปัญหาการเน่าเสียของน้ำจากฟาร์มสุกร โดยเฉพาะหอยแครง หอยแมลงภู่ และหอยนางรม ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำในการประกอบอาชีพ

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านคลองลัดมีการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ชายเลน ใน 4 รูปแบบ ทั้งการทำขนมและอาหาร การเป็นสมุนไพรรักษาโรค การทำเครื่องมือเครื่องใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติกา สือรี และคณะ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากเหงือกปลาหมอดอกขาว ในการเป็นสมุนไพร ขับเลือด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวิธ หาญวานิช (2555) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านแสมชาย หมู่ 9 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชุมชนบ้านแสมชาย มีการใช้ประโยชน์จากไม้ต้นแสมและต้นตะบูนเพื่อทำเครื่องมือ เครื่องมือจับปู หลักสำหรับเลี้ยงหอยแมลงภู่ และทำเฟอร์นิเจอร์ เนื่องจากมีความแข็งแรงและทนทาน และสืบทอดจากนี้ชุมชนบ้านคลองลัดยังใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำเพื่อการทำอาชีพประมง เช่น การจับสัตว์น้ำเพื่อขายและการเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพ เช่น กุ้งทะเล ปลากระบอก หอยแครง หอยแมลงภู่ ฯลฯ ส่วนการบริโภคในครัวเรือนเพื่อเลี้ยงชีพพบเล็กน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑินี ศรีสุมวงศ์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและความร่วมมือของชาวประมง และการจัดการทรัพยากรประมงบริเวณปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ชุมชนประมงบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีนใช้ประโยชน์จากสัตว์

น้ำเพื่อประกอบอาชีพด้วยเครื่องมือประมงที่หลากหลาย เช่น อวนลอย อวนจมปู อวนรุนกุ้ง อวนรุนปลา อวนรุนเคย อวนล้อมปลา และการจับหอย แต่อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติและสัตว์น้ำธรรมชาติในชุมชน บ้านคลองลัด ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรในพื้นที่จังหวัดราชบุรีที่ปล่อยลงแหล่งน้ำและไหลลงสู่ ทะเลและแหล่งน้ำใกล้เคียงในชุมชน ส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำและการลดลงของสัตว์น้ำที่ชุมชนใช้ ประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสวธรรยา ธรรมอภิพล และคณะ(2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและผลกระทบ ในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชุมชน ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สัตว์น้ำตาม ธรรมชาติทั้งในทะเล แม่น้ำและคูคลองธรรมชาติ ในพื้นที่เขตตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม ได้รับผลกระทบจาก น้ำเสียฟาร์มสุกรจังหวัดราชบุรี ทำให้สัตว์ทะเลตายลงเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะช่วงฤดูฝนที่มีการลักลอบระบายปล่อยลง สู่ทะเล

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะดำเนินการแก้ไขปัญหากลักลอบปล่อยน้ำเสีย หรือ โดยการควบคุมดูแลและ กำหนดให้มีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงทะเลและแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ และสัตว์น้ำ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนดูแล ติดตาม คุ้มครองและอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ชุมชน รวมถึงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของป่าชายเลนให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการ อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาจะเห็นว่าชุมชนท้องถิ่นยังคงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งการทำอาหารและ ขนมน การทำสมุนไพรรักษาโรค การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลบางตะบูน ควร สนับสนุนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาการทำอาหารและขนมจากพืชป่าชายเลน ภูมิปัญญาการทำ สมุนไพรรักษาโรคจากพืชป่าชายเลน รวมถึงภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆจากป่าชายเลน เพื่อรักษาภูมิปัญญาที่ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ป่าชายเลนของชุมชน อันเป็นการสร้างรายได้และยกระดับ เศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

8. บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.go.th>. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2564
- กฤติกา สือริและคณะ. (2551). *โครงการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนระยะหรีง อำเภอ ยะหรีง จังหวัดปัตตานี. กรุงเทพฯ : สำนักงำนกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงำนภาค.*
- กลุ่มวิจัยและเคราะหส์สถิติการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง. ประมาณการผลิตและมูลค่าสัตว์น้ำจาก การประมงของประเทศไทย พ.ศ.2564-2566.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558. (2558, 20 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 132 ตอนที่ 21 ก, หน้า 49-60.
- มณชนิศาศ์ ศรีสมวงศ์. (2558). *การใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและความร่วมมือของชาวประมงต่อการจัดการ ทรัพยากรประมงบริเวณปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- วิทวัส หาญวานิช. (2555). *ชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านแสมชาย หมู่ที่ 9 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ ประกอบการ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2564). *การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล(อสทล.) บ้านท่าพิกุล อำเภอนาทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(3), 82-95.*

สวรรยา ธรรมอภิพล นรินทร์ สังข์รักษา และเกรียงศักดิ์ ธรรมอภิพล. (2564). ปัญหาและผลกระทบในการเข้าถึงการใช้
ประโยชน์ทรัพยากรชุมชน ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสถาบัน
พระปกเกล้า*, 19(2), 44-65.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี. *แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2561-2565 (ฉบับทบทวน)*. เข้าถึงได้
จาก <http://phetchaburi.go.th>. เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2564